

คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจในปริศนาภาษาญี่ปุ่น

อัมภานุท ฐศิริ

1. บทนำ

ในการสนทนา โดยเฉพาะการสนทนาที่ผู้พูดจำเป็นต้องพูดด้วยความยาวๆ ย่อมจำเป็นต้องมีการเรียกความสนใจ เพื่อให้ผู้ฟังติดตามเนื้อหาด้วยความสนใจต่อไป ในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นต่างก็มีวิธีเรียกความสนใจแตกต่างกันไป เริ่มตั้งแต่การเรียกความสนใจให้เข้าสู่วงสนทนา ไปจนถึงการเรียกความสนใจให้ผู้ฟังยังคงรับฟังเรื่องที่ผู้พูดกล่าว และการเรียกความสนใจให้ผู้ฟังให้ความสนใจในเนื้อหาที่กล่าวไปแล้วนั้นเป็นพิเศษมากกว่าเนื้อหาช่วงอื่นๆ

ในภาษาญี่ปุ่น คำช่วย「ネ」ถือเป็นคำช่วยสำคัญที่นิยมใช้ในภาษาญี่ปุ่น ในการศึกษาระดับต้นและกลางมีการสอนคำช่วยดังกล่าวเมื่อปรากฏในท้ายประโยค ว่ามีหน้าที่ขอความเห็นพ้อง หรือขอการยืนยันจากผู้ฟัง แต่ในการสนทนาจริง เราจะพบคำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจซึ่งปรากฏได้ทั้งกลางประโยคและท้ายประโยค เป็นความถี่สูงมากกว่า 2 หน้าที่ได้สอนในการศึกษาภาษาญี่ปุ่นระดับต้น

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาคำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจในภาษาญี่ปุ่น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอการแบ่งประเภทคำช่วย「ネ」ตามมูลเหตุการเรียกความสนใจและลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภท นำเสนอลักษณะของคำช่วย

「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจผ่านการวัดการรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่น และเสนอปัญหาความแตกต่างทางการรับรู้เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกรรับรู้ของผู้เรียนชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาคำช่วยมีความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

อนึ่ง คำช่วย「ネ」ที่ปรากฏกลางประโยคนั้น ปรากฏท้ายหน่วยทางภาษาที่เรียกว่า「文節」ในที่นี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “อนุพากย์คำ”⁽¹⁾

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัมภานุท ฐศิริ (2003) ศึกษาคำช่วยทั้งช่วง「ネ」และ「サ」และเสนอว่า คำช่วยทั้งช่วง「ネ」มีหน้าที่หลักคือการขอความสนใจ และหน้าที่แสดงการคำนวณ หากทำหน้าที่ขอความสนใจจะมีหน้าที่เสริมคือเน้นข้อมูลในอนุพากย์⁽²⁾ และแสดงสัญญาณในการเปลี่ยนผลัด

(1) これではね、え、これもあの一、配ってないけれども (後略) (อัมภานุท ฐศิริ 2003 : 71)

ในตัวอย่าง (1) เป็นตัวอย่างแสดงคำช่วย「ネ」หน้าที่แสดงการคำนวณ แสดงว่าผู้พูดกำลังประมวลคำพูดเพื่อสนทนาต่อ ซึ่งเราสามารถมองการใช้คำช่วย「ネ」เป็นการขอความสนใจได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่การขอความสนใจนั้นไม่ได้เน้นเนื้อหา「これでは」แต่เป็นการขอความสนใจเนื้อหาที่ตามมาได้

チューシー (2008b) ศึกษาคำช่วย「ネ」และแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ตามหน้าที่ คือ คำช่วย「ネ」ที่ใช้เพื่อร้องขอ (要求) และคำช่วย「ネ」ที่ใช้เพื่อแสดงทัศนคติ (表示) โดยปรับปรุงจากงานของ 伊豆原 (1992) และ 野田 (2002) คำช่วย「ネ」ที่ใช้เพื่อร้องขอ ถูกแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หน้าที่เรียกความสนใจ (注視要求) หน้าที่ขอความเห็นพ้อง (同意要求) และหน้าที่ขอการยืนยัน (確認要求) ส่วนที่ใช้เพื่อแสดงทัศนคตินั้น ถูกแบ่งเป็น 3 ประเภท

คือ หน้า ที่แสดง ความสนใจ (注視表示) หน้า ที่แสดง ความเห็นพ้อง (同意表示) และ หน้า ที่แสดง การยืนยัน กับตนเอง (自己確認表示)

สำหรับ คำช่วย 「ネ」 หน้า ที่เรียก ความสนใจ (注視要求) ซึ่ง 伊豆原 (1992 : 162) อธิบาย ว่า ผู้พูด ใช้ เพื่อ ดึง ให้ ผู้ฟัง เข้า สู่ หัวข้อ สนทนา เมื่อ ต้องการ ขยาย เนื้อหา การสนทนา ปรากฏ ได้ หลาย ตำแหน่ง เมื่อ อยู่ใน ตำแหน่ง ท้าย ประโยค จะ เรียก ผู้ฟัง ให้ สนใจ ใน เนื้อหา เรื่อง ที่พูด และ เมื่อ อยู่ใน ตำแหน่ง กลาง ประโยค ทำ อนุพากย์ (ตำแหน่ง ของ คำช่วย ทั้ง ช่วง) คำ จะ เรียก ผู้ฟัง ให้ สนใจ การ ดำเนิน บทสนทนา ของ ผู้พูด โดย ลักษณะ วิธี การ ใช้ ตาม ตัวอย่าง (1) ของ อัสฎา ยูทริ (2003) ก็ ถือ ว่า มี หน้า ที่เรียก ความสนใจ เช่น เดียว กัน นอกจากนี้ ชู-ซี (2008b) แบ่ง หน้า ที่ย่อย ของ 「ネ」 ตาม มูลเหตุ การ เรียก ความสนใจ เป็น 4 หน้า ที่ คือ 「完結情報注視要求」 (เรียก ให้ สนใจ ข้อมูล ที่ เสร็จ สมบูรณ์) 「素材注視要求」 (เรียก ให้ สนใจ องค์ ประกอบ เรื่อง) 「展開注視要求」 (เรียก ให้ สนใจ การ ดำเนิน เรื่อง) 「時間保持注視要求」 (เรียก ให้ สนใจ เพื่อ ถ่วง เวลา) ซึ่ง จะ ผู้วิจัย จะ นำ เสนอ โดยละเอียด ใน หัวข้อ ที่ 3

เนื่องจาก คำช่วย 「ネ」 หน้า ที่เรียก ความสนใจ สามารถ เกิด ได้ หลาย ตำแหน่ง ผู้วิจัย จึง แบ่ง ประเภท การ เรียก ความสนใจ ตาม ชู-ซี (2008b) และ วิเคราะห์ เพิ่มเติม ว่า คำช่วย 「ネ」 ที่ ใช้ เพื่อ เรียก ความสนใจ ใน ลักษณะ ต่างๆ มี ลักษณะ เช่นใด มี ตำแหน่ง ที่ เกิด เหมือน กัน หรือ ไม่ นอกจากนี้ เนื่อง จาก การ เรียก ความสนใจ นั้น มี ตั้งแต่ ระดับ สูง ถึง ระดับ ต่ำ มาก ดังนั้น ผู้วิจัย จึง ทำ แบบสำรวจ เพื่อ ศึกษา ว่า ผู้พูด ชาว ญี่ปุ่น ใช้ เกณฑ์ใด ในการ รับรู้ การ เรียก ความสนใจ ว่า อยู่ใน ระดับ สูง หรือ ต่ำ และ คำช่วย 「ネ」 ตำแหน่ง มี ระดับ การ เรียก ความสนใจ แตกต่าง กัน อย่างไร โดย เปรียบเทียบ ผลการ สำรวจ ของ ผู้พูด ชาว ญี่ปุ่น และ ผู้เรียน ชาว ไทย ต่อ ไป

3. ประเภท การใช้ คำช่วย 「ネ」 เรียก ความสนใจ

ผู้วิจัย ใช้ เกณฑ์ มูลเหตุ ในการ เรียก ความสนใจ แบ่ง คำช่วย 「ネ」 หน้า ที่เรียก ความสนใจ ออก เป็น 4 ประเภท ตาม แบบ ชู-ซี (2008b) ดังนี้

3.1 เรียก ให้ สนใจ ข้อมูล ที่ เสร็จ สมบูรณ์ (完結情報注視要求)

คำช่วย 「ネ」 ใน หน้า ที่นี้ จะ ปรากฏ ท้าย ประโยค เนื่องจาก ประโยค เป็น หน่วย ข้อมูล ที่ เสร็จ สมบูรณ์ คำช่วย 「ネ」 ใน หน้า ที่นี้ ต่าง จาก คำช่วย 「ネ」 ตำแหน่ง ท้าย ประโยค อื่นๆ ที่ เป็นการ แจ้ง สิ่ง ที่ ผู้ฟัง ไม่ มี ข้อมูล มาก่อน ได้ ทราบ และ ให้ มีการ รับรู้ ร่วม กัน อย่าง ไร ก็ ตาม ประโยค นั้นๆ อาจ เป็น ขั้นตอน หนึ่ง ในการ สื่อสาร ก็ เป็น ได้ ดัง ที่ ปรากฏ ใน ตัวอย่าง (2)

(2) あそこ、新しいビルがありますね。あれは何のビルですか。 (แต่งเอง)

ใน ตัวอย่าง (2) ผู้พูด เป็น ผู้ ทัก ให้ ผู้ฟัง มอง ซึ่ง ไม่ ทราบ ว่า ผู้ฟัง จะ รู้ หรือ ไม่ การใช้ คำช่วย 「ネ」 เป็น การ เรียก ความสนใจ ให้ ผู้ฟัง เตรียม ตอบ คำถาม ว่า 「あれは何のビルですか」

(3) この祭り、まー、そんなに大したもんじゃないんですけども、まー、花火とかが最後に上がってですね⁴⁴、結構綺麗なんですね⁴⁴。はい。で、えー、後、自宅周辺の話もしましょうね⁴⁴ (3) (S03M0364 : 235-236)

ตัวอย่าง (3) แสดง คำช่วย 「ネ」 หน้า ที่เรียก ความสนใจ ให้ ผู้ฟัง สนใจ ใน ข้อมูล ที่ ผู้พูด เล่า เกี่ยวกับ เมือง ที่ ผู้พูด อาศัย อยู่ หาก พิจารณา จาก รูปทาง ไวยากรณ์ จะ พบ ว่า มี เพียง 「結構綺麗なんですね」 ที่มี หน้า ที่เรียก ให้ สนใจ ข้อมูล ที่ เสร็จ สมบูรณ์ แต่ หาก พิจารณา ใน แง่ เนื้อหา ด้วย จะ พบ ว่า 「花火とかが最後に上がってですね」 แม้ จะ มี กริยา อยู่ ใน

รูป「テ」 แต่ก็มีความหมายครบถ้วนเทียบเท่าประโยค ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กรณีที่คำช่วย「ネ」 ปรากฏหลังภาคแสดงของอนุประโยคในประโยคความเรียง (連用節) ก็ถือว่าทำหน้าที่เรียกให้สนใจข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์เช่นกัน นอกจากรูป「テ」แล้ว คำช่วย「ネ」 ที่ปรากฏหลังคำช่วยสันธาน「ケド」、「ガ」、「カラ」 ก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย⁽⁴⁾

3.2 เรียกให้สนใจองค์ประกอบเรื่อง (素材注視要求)

คำช่วย「ネ」เมื่อไปประกอบกับอนุพากย์คำที่เป็นคำนามซึ่งอาจเป็นหัวข้อเรื่อง หรืออาจเป็นองค์ประกอบในเนื้อเรื่องที่เล่า จะเน้นองค์ประกอบเรื่องส่วนนั้นให้ผู้ฟังให้ความสำคัญ อนุพากย์คำที่เกิดร่วมได้ได้แก่ อนุพากย์คำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นประธาน (主語) เป็นคำประกอบ (補語) ได้แก่ กรรม สถานที่ เวลา และเป็นคำกำหนดหัวข้อเรื่อง (主題)

- (4) 僕の隣り、僕の家の隣りにですね₄₃、あーの、小学校があるんですよ。小学校ですね₄₄、えー、当然自分も通ってましたね₄₄、ちっちゃい頃はですね₄₄ (S03M0364 : 237-239)

ตัวอย่าง (4) แสดงคำช่วย「ネ」ทำยอนุพากย์คำนาม ทำให้ผู้ฟังรู้สึกถูกเรียกความสนใจให้สนใจในองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งในเรื่อง ในที่นี้ ผู้ฟังจะสนใจใน「僕の家の隣に」ซึ่งเป็นอนุพากย์แสดงคำประกอบ (補語) และ「小学校」「ちっちゃい頃は」ซึ่งเป็นอนุพากย์แสดงคำแสดงหัวข้อเรื่อง เนื่องจากคำช่วยแสดงหัวข้อเรื่อง「ハ」มักถูกละไป ดังนั้นการปรากฏร่วมกับ「ネ」บ่อยๆ จึงทำให้สามารถพิจารณาคำช่วย「ネ」หน้าที่นี้ เสมือนเป็นคำยกหัวข้อเรื่อง (提題表現) ได้อีกด้วย เพราะเน้นให้ผู้ฟังสนใจองค์ประกอบส่วนนั้นเป็นพิเศษ

3.3 เรียกให้สนใจการดำเนินเรื่อง (展開注視要求)

การเรียกให้สนใจการเดินเรื่องแตกต่างจากองค์ประกอบเรื่อง เนื่องจาก คำที่คำช่วย「ネ」ประกอบด้วยนั้นไม่ใช่หน่วยของเรื่องราว แต่เป็นคำทางไวยากรณ์ (文法カテゴリー) ที่ทำหน้าที่แสดงว่าเนื้อหาเรื่องที่เล่าจะดำเนินไปอย่างไร เช่น คำสันธาน เช่น「で」、「つまり」、「そしたら」ดังตัวอย่าง (5) และคำเติม (フィラー) บางประเภทที่ใช้ปูเนื้อเรื่อง เช่น「あー」、「なんか」ดังตัวอย่าง (6) ดังนั้น เมื่อผู้พูดใช้คำช่วย「ネ」ในหน้าที่นี้ แทนที่ผู้ฟังจะให้ความสำคัญกับอนุพากย์คำที่「ネ」ตามท้าย ผู้ฟังจะให้ความสนใจกับถ้อยความที่ตามหลังมาแทนว่าจะมีเนื้อหาเป็นอย่างไร

- (5) 柏餅で有名な町だとずっと思っていたんですよ。そしたらですね₄₃、そんな柏餅なんか全然そういうお店ないんですよ₄₃ (S03F0731 : 5-8)

- (6) まー、浦和レッズもちょっと、あの一ね₄₄、二軍に落ちちゃって、二軍ていうんですかね。ああいうの野球じゃないから分かんないんですけど、 (S03F0731 : 68-70)

นอกจากนี้ยังพบว่าคำช่วย「ネ」เมื่อปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ซึ่งแทบไม่มีความหมายพิเศษในประโยค แต่ใช้พูดเพื่อถ่วงเวลา (Stalling) เช่น「やっぱり」、「結構」ก็ช่วยกระตุ้นให้ผู้ฟังมีความสนใจในเนื้อหาที่ตามมา แต่จะไม่ระบุรูปแบบการดำเนินเรื่องว่าจะกล่าวเนื้อหาเดิมซ้ำ หรือกล่าวเนื้อหาขัดแย้งกับที่กล่าวไว้ก่อนหรือไม่

เมื่อย้อนไปพิจารณาตัวอย่าง (1) ซึ่งคำช่วย「ネ」ปรากฏหลังคำช่วยแสดงหัวข้อเรื่อง「ハ」พบว่า แม้จะมีลักษณะเหมือนเน้นให้ผู้ฟังสนใจองค์ประกอบมากขึ้น แต่「これは」ในที่นี้ทำหน้าที่เสมือนคำสันธาน ทำหน้าที่เชื่อมเนื้อความที่แล้ว ดังนั้น ในตัวอย่าง (1) นี้ก็ถือว่าเป็นประเภทเรียกให้สนใจการดำเนินเรื่องด้วย

- (1) これはね_一、え、これもあの一、配ってないけれどもー (後略) (อัมภานุพร ชูศรี 2003 : 71)

3.4 เรียกความสนใจเพื่อถ่วงเวลา (時間保持注視要求)

การเรียกความสนใจทั้งสามประเภทข้างต้นทำเพื่อให้ผู้ฟังให้ความสำคัญกับถ้อยความของผู้พูด แต่จากการสำรวจคลังคำ พบว่ามีอนุพากย์คำที่ไม่สมควรเติมคำช่วย「ネ」เนื่องจากควรที่จะเชื่อมต่อกับอนุพากย์คำถัดไปโดยทันที เช่น อนุพากย์อนุประโยคส่วนขยาย (連体節) กับคำนามในประโยคความซ้อน ดังนั้น การใส่คำช่วย「ネ」คั่นระหว่างกลาง จึงเข้าใจได้ว่าผู้พูดต้องการเรียกความสนใจ เพื่อถ่วงเวลาให้ผู้ฟังรอถ้อยความที่ผู้พูดจะกล่าวต่อไป ดังตัวอย่าง (7) ที่มี「で すね」คั่นระหว่าง「～ような」กับ「薄暗い喫茶店」 โดยมีคำเดิม「えー」แสดงให้เห็นว่าในเวลานั้น ผู้พูดยัง ประมวลถ้อยความที่จะเป็นส่วนหลักของส่วนขยายไม่เสร็จสิ้น

- (7) あるいは、その、地下でジャズを鳴らすようなですね₁₃、えー、薄暗い喫茶店、え、そう
いうのが、欲しいなど、思っております。 (S03M0141 : 217-221)

และในอนุพากย์คำประเภทคำเดิมที่ไม่ได้ใช้ปูเรื่อง แต่ใช้ถ่วงเวลา หรือแสดงให้เห็นว่ากำลังคิดอย่าง「えーと」 ก็ถือว่าอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย

จากหน้าที่ทั้ง 4 ของคำช่วย「ネ」เพื่อเรียกความสนใจ หน้าที่ 3.1 และ 3.2 จะมีลักษณะเน้นข้อมูลในอนุพากย์ หรือประโยค ในขณะที่หน้าที่ 3.3 และ 3.4 จะมีลักษณะให้ผู้ฟังสนใจติดตามถ้อยความถัดไป โดยหน้าที่ 3.4 มีลักษณะ คล้ายกับคำเดิม (フィラー) มากที่สุด เพราะอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ควรเติมอะไรคั่นเนื้อหา

เนื่องจากหน้าที่ทั้ง 4 ปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างกัน การใช้ความรู้เรื่องตำแหน่งที่เกิดร่วมกันไปใช้ในการแยก หน้าที่เรียกความสนใจย่อยทั้ง 4 ประเภท จะช่วยให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ฟังสามารถเข้าใจท่าทีของผู้พูดชาวญี่ปุ่น มากขึ้นว่าต้องการให้สนใจอะไร และเมื่อผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นผู้พูดก็จะสามารถใช้คำช่วย「ネ」ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ทำให้สามารถร่วมกิจกรรมทางภาษาได้อย่างถูกต้อง

4. ลักษณะของคำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจผ่านการวัดการรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่น

4.1 การรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่น

チューシー (2008b) ได้แบ่งคำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจ ออกจาก「ネ」หน้าที่อื่นๆ โดยอาศัยเนื้อหา บริบทเป็นเกณฑ์ แต่ในภาษาพูด นอกจากบริบทแล้ว ผู้พูดชาวญี่ปุ่นรับรู้ว่าการใช้คำช่วย「ネ」ที่ปรากฏมีหน้าที่เรียกความสนใจ ได้อย่างไร ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจผู้พูดชาวญี่ปุ่นที่มีประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 14 คน ว่ามีเกณฑ์ในการ ตัดสินอย่างไร และได้ผลการสำรวจดังปรากฏในตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผู้พูดชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับทำนองเสียงมาก โดยระบุว่า「ネ」ที่มีการเรียก ความสนใจจะมีทำนองเสียงขึ้นสูง (上昇イントネーション) และการหยุด ส่วนตำแหน่งของคำช่วย「ネ」นั้นก็มีความสำคัญอยู่ในลำดับ 3 และ 4

ตารางที่ 1 เกณฑ์ที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้ตัดสินคำช่วย「ネ」ว่าเรียกความสนใจหรือไม่

	เกณฑ์	จำนวนคน	%
1	ทำนองเสียง (イントネーション) ขึ้นสูงหรือไม่	7	50.00%
2	มีการหยุด (ポーズ) ตามมาหรือไม่	6	42.86%
3	เป็นการยกอนุพากย์คำให้เป็นหัวเรื่องหรือไม่	3	21.43%
4	เนื้อหาเป็นส่วนที่ต้องการเน้นหรือไม่	3	21.43%
5	มีการเน้นเสียง (プロミネンス) หรือไม่	2	14.29%
6	ลักษณะของ「ネ」	1	7.14%
7	ความรู้สึก	1	7.14%

4.2 ทำนองเสียงคำช่วย「ネ」

แม้ว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่นจะระบุว่าทำนองเสียงขึ้นสูงเป็นระดับเสียงที่ทำให้รู้สึกถูกเรียกความสนใจ แต่จากผลการวิเคราะห์ปริศนาการปาฐกถาจำลอง (模擬講演) จากคลังข้อมูล『CSJ』แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดชาวญี่ปุ่นมีทำนองเสียงที่ตำแหน่งคำช่วย「ネ」ที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ ทำนองเสียงแบบ 44, แบบ 43, แบบ 42, แบบ 33, แบบ 32 และแบบ 25 สำหรับตัวอย่างปริศนา「S03M0364」และ「S03F0731」ที่ผู้วิจัยยกมาเป็นตัวอย่างดังตารางที่ 2 พบว่าผู้พูดคนเดียวกันจะใช้ทำนองเสียง 3 แบบ เพื่อเรียกความสนใจ

- 1 ทำนองเสียงแบบ 44 เป็นทำนองเสียงขึ้นสูง (上昇イントネーション) เทียบเท่ากับเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาไทย คือ “เนะ” หรือ “เน้”
- 2 ทำนองเสียงแบบ 43 เป็นทำนองเสียงลงต่ำ (下降イントネーション) เทียบเท่ากับเสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทย คือ “เน่”
- 3 ทำนองเสียงแบบ 42 เป็นทำนองเสียงลงต่ำกะทันหัน คล้ายกับเสียงวรรณยุกต์โท และสิ้นสุดเสียงอย่างเสียงวรรณยุกต์เอก คล้ายกับเสียง “เน้อ”

ตารางที่ 2 ทำนองเสียงของคำช่วย「ネ」ตามลำดับการรับรู้การเรียกความสนใจของผู้พูดชาวญี่ปุ่น

ลำดับ	ข้อมูล「S03M0364」			ข้อมูล「S03F0731」		
	แบบ 44	แบบ 43	แบบ 42	แบบ 44	แบบ 43	แบบ 42
1	5	0	0	1	0	0
2	5	2	0	1	0	0
3	1	2	0	3	1	0
4	8	2	0	3	0	0
5	5	5	2	2	2	0
6	4	3	1	5	2	0
7	5	7	0	4	1	0
8	15	4	0	2	2	0
9	6	5	1	4	2	0
10	8	6	3	0	2	0
รวม	62	36	7	25	12	0
%	59.05	34.29	6.67	67.57	32.43	0.00

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าทำนองเสียงที่มีมากกว่า 50% จะเป็นทำนองเสียงขึ้นสูง(上昇イントネーション) ตามผลของแบบสอบถามเกณฑ์การรับรู้การเรียกความสนใจดังใน 4.1 แต่ก็มีทำนองเสียงลงต่ำบางเสียงที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นรับรู้ถึงการเรียกความสนใจ ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ทำนองเสียงที่ใช้เพื่อการเรียกความสนใจจำเป็นที่จะต้องเป็นเสียงขึ้นสูงเท่านั้น และอาจกล่าวได้ว่า การรับรู้การเรียกความสนใจของผู้พูดชาวญี่ปุ่นจะใช้ทุกเกณฑ์รวมกัน ไม่มีเกณฑ์ใดเป็นเกณฑ์เฉพาะในการตัดสินใจ และแต่ละคนก็มีเกณฑ์ในการรับรู้แตกต่างกัน

4.3 ตำแหน่งคำช่วย「ネ」

จากหัวข้อที่ 3 อาจกล่าวได้ว่าตำแหน่ง หรือ ประเภทอนุพยางค์คำมีผลต่อหน้าที่เรียกความสนใจของคำช่วย「ネ」 อีกทั้งจากตารางที่ 1 ผู้พูดชาวญี่ปุ่น 21.43% ก็ให้ความสำคัญกับตำแหน่ง โดยเฉพาะหากตำแหน่งที่มีคำช่วย「ネ」 เป็นตำแหน่งหัวเรื่องของเนื้อหา ผู้พูดชาวญี่ปุ่นเชื่อว่ารับรู้การเรียกความสนใจได้มาก

อย่างไรก็ตาม เรายังไม่ทราบว่ คำช่วย「ネ」แต่ละหน้าที่ย่อยมีระดับการเรียกความสนใจต่างกันอย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาผลการวิเคราะห์ปัจจัยเหตุการณ์ปรากฏจำลองเช่นเดียวกับข้อ 4.2 โดยศึกษาเปรียบเทียบตำแหน่งที่มีคำช่วย「ネ」 ปรากฏในข้อมูลปริจเฉท「S03M0364」และ「S03F0731」กับผลการรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่น 20 คน และได้ผลการวิจัยโดย ระบุในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ตามลำดับ

ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งตำแหน่ง หรือ อนุพยางค์คำเป็น 16 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. อนุพยางค์ภาคแสดง (述語句) เป็นอนุพยางค์ปิดประโยค แสดงกริยา คุณศัพท์หรือส่วนเติมเต็มของประโยค คำช่วย「ネ」ที่ปรากฏ ณ ตำแหน่งนี้ถือว่าเป็น คำช่วย「ネ」ท้ายประโยค เช่น 「しましたね」
2. อนุพยางค์ประธาน (主語句) เป็นอนุพยางค์แสดงประธานของประโยค แสดงด้วยคำช่วย「ガ」 เช่น 「それがね」
3. อนุพยางค์คำประกอบ (補語句) เป็นอนุพยางค์คำนามซึ่งไม่ใช่ประธาน อาจจะเป็นการแสดงกรรม หรือสถานที่ เวลา เป็นต้น เช่น 「ご飯をね」、「10 時にね」
4. อนุพยางค์หัวเรื่อง (主題句) เป็นอนุพยางค์แสดงหัวเรื่องของประโยค แสดงด้วยคำช่วย「ハ」、「モ」 ระบุ เช่น 「我々はね」、「今日もね」
5. อนุพยางค์วลีแสดงวิเศษณ์1 (連用句①) เป็นอนุพยางค์แสดงคำขยายภาคแสดง ในระดับวลี ในกลุ่มแรกจะขยายเนื้อหาโดยตรง เช่น 「いろいろね」、「一緒にね」
6. อนุพยางค์วลีแสดงวิเศษณ์2 (連用句②) เป็นอนุพยางค์แสดงคำขยายภาคแสดง ในระดับวลี ในกลุ่มที่สองนี้จะขยายเนื้อหาทั้งประโยค มีหน้าที่ช่วยจัดประโยค ลักษณะคล้ายอนุพยางค์คำสันธาน เช่น 「ますでね」、「特にね」
7. อนุพยางค์วลีแสดงคุณศัพท์ (連体句) เป็นอนุพยางค์แสดงคำขยายคำนาม ในระดับวลี เช่น 「きれいなね (看板)」、「赤のね (口紅)」
8. อนุพยางค์ภาคแสดงนามานุกรประโยค (引用節) เป็นอนุพยางค์แสดงภาคแสดงของอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่แทนคำนาม เช่น 「おいしいとね (言ったけど)」
9. อนุพยางค์ภาคแสดงอนุประโยค1 (連用節①) เป็นอนุพยางค์แสดงภาคแสดงของอนุประโยครองในประโยคความรวม หรือวิเศษณานุกรประโยคในประโยคความซ้อน กลุ่มแรกตามด้วยคำช่วยสันธานประเภทเพิ่มความ เช่น 「してね」

10. อนุพากย์ภาคแสดงอนุประโยค2 (連用節②) เป็นอนุพากย์แสดงภาคแสดงของอนุประโยครองในประโยคความรวม หรือวิเศษณานุประโยคในประโยคความซ้อน กลุ่มที่สองตามด้วยคำช่วยสันธานประเภทเหตุ-ผล เช่น 「したからね」
11. อนุพากย์ภาคแสดงอนุประโยค3 (連用節③) เป็นอนุพากย์แสดงภาคแสดงของอนุประโยครองในประโยคความรวม หรือวิเศษณานุประโยคในประโยคความซ้อน กลุ่มที่สามตามด้วยคำช่วยสันธานประเภทแย้งความ เช่น 「したけどね」
12. อนุพากย์ภาคแสดงอนุประโยค4 (連用節④) เป็นอนุพากย์แสดงภาคแสดงของอนุประโยครองในประโยคความรวม หรือวิเศษณานุประโยคในประโยคความซ้อน กลุ่มที่สี่ตามด้วยคำช่วยสันธานประเภทเงื่อนไข เช่น 「したらね」
13. อนุพากย์ภาคแสดงอนุประโยค5 (連用節⑤) เป็นอนุพากย์แสดงภาคแสดงของอนุประโยครองในประโยคความรวม หรือวิเศษณานุประโยคในประโยคความซ้อน กลุ่มที่ห้าตามด้วยคำช่วยสันธานประเภทเปลี่ยนความ เช่น 「といいかね」
14. อนุพากย์ภาคแสดงคุณานุประโยค (連体節) เป็นอนุพากย์แสดงภาคแสดงของอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่แทนคำคุณศัพท์ เช่น 「(頭が) 痛い (時に)」、「という (話)」
15. อนุพากย์คำสันธาน (接続句) เป็นอนุพากย์แสดงคำเชื่อมระหว่างถ้อยความ เช่น 「そしたらね」、「でね」
16. อนุพากย์คำเติม (フィラー) เป็นอนุพากย์แสดงคำเติมระหว่างการกล่าวถ้อยความ เช่น 「あのーね」、「なんかね」

นอกจากนี้ยังมีคำช่วย「ネ」ที่อยู่ภายในอนุพากย์คำ ซึ่งเป็น「ネ」ในเนื้อเรื่องไม่ใช่「ネ」ที่ผู้พูดต้องการใช้ เรียกความสนใจ เช่น 「してねと言いました」กรณีนี้ผู้วิจัยนับเป็น “Error”

จากตารางที่ 3 และ 4 พบว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่นรับรู้ถึงการเรียกความสนใจได้ดี ในคำช่วย「ネ」ตำแหน่ง「述語句」และตำแหน่ง「主題句」ซึ่งเป็นตำแหน่งที่คำช่วย「ネ」มีหน้าที่เรียกให้สนใจข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์ และเรียกให้สนใจองค์ประกอบเรื่อง ตามลำดับ สำหรับในตำแหน่ง「連体句」、「引用節」、「連体節」、「フィラー」การรับรู้การเรียกความสนใจอยู่ในระดับที่น้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะตำแหน่ง「連体句」、「引用節」、「連体節」เป็นตำแหน่งที่โดยปกติจะเชื่อมกับถ้อยความถัดไปทันที ดังนั้นเมื่อเติมคำช่วย「ネ」ลงไประหว่างกลาง คำช่วย「ネ」ในตำแหน่งนี้จะมีหน้าที่เรียกความสนใจเพื่อถ่วงเวลา แม้จะเรียกความสนใจได้ ก็ไม่มาก และไม่ได้เป็นการช่วยเพิ่มความสำคัญของอนุพากย์คำที่อยู่หน้าคำช่วย

สำหรับกรณีของคำช่วย「ネ」ที่ปรากฏหลัง「フィラー」แม้จะมีหน้าที่เรียกให้สนใจการดำเนินเรื่องเหมือนอนุพากย์คำ「接続句」 แต่ก็พบว่ามีการรับรู้ที่น้อยกว่ามาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ「フィラー」ที่ปรากฏในที่นี้เป็นกลุ่มที่ใช้ถ่วงเวลา คือ「まー」「えーと」ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่กระตุ้นการดำเนินเรื่อง

จากการศึกษาการรับรู้คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจของผู้พูดชาวญี่ปุ่นทำให้สรุปได้ว่า คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์ (完結情報注視要求) ซึ่งปรากฏอยู่ท้ายประโยคจะมีระดับการเรียกความสนใจมากที่สุด รองลงมาคือ คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจองค์ประกอบเรื่อง (素材注視要求) คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจการดำเนินเรื่อง (展開注視要求) คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจเพื่อถ่วงเวลา (時間保持注視要求) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตำแหน่งของคำช่วย「ネ」 ตามลำดับการรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่นในการเรียกความสนใจในบริบท 「S03M0364」

順位	述語句	主語句	補語句	主題句	連用句①	連用句②	引用句	連用句①	連用句②	連用句③	連用句④	連用句⑤	連体節	接続句	ファイラー
1	5														
2	3		1	2							1				
3	2										1				
4	7							1		1	1				
5	5	1		2		1					1	2			
6	3	1				1								1	
7	2	2		3	1			2	1	1					
8	6			3				3	1	4	1			1	
9	2	1	1	2				4			1			1	
10	5		1	2	1			5		1	1			1	
11-13	7	4	9	9	3		1	11	2		4			2	1
14-16	6	1	2	5	4		2	5		1	3		1	1	3
Total	53	10	14	28	9	3	0	32	4	9	16	0	1	7	4

ตารางที่ 4 ตำแหน่งของคำช่วย「ネ」 ตามลำดับการรับรู้ของผู้พูดชาวญี่ปุ่นในการเรียกความสนใจในบริบท 「S03F0731」

順位	述語句	主語句	補語句	主題句	連用句①	連用句②	連用句	引用句	連用句①	連用句②	連用句③	連用句④	連用句⑤	連体節	接続句	ファイラー	Error
1	1																
2											1						
3	2			1							1						
4	3																
5	1			2											1		
6	6								1								
7	2		1	1					1								
8	1	2	1														
9	2	1					1		1		1						
10			1						1								
11-13	5	1		2	1	1			2	1	2			3		3	
14-18	5		3	2	3			2	5	2	3			1			1
Total	28	4	6	8	4	1	2	2	10	4	8	0	0	4	1	3	1

ตารางที่ 5 ตำแหน่งของคำช่วย「ネ」 ตามลำดับการรับรู้ของผู้เรียนชาวไทยในการเรียกความสนใจในปริศนา 「S03M0364」

順位	述語句	主語句	補語句	主題句	連用句①	連用句②	引用句	連用句①	連用句②	連用句③	連用句④	連用句⑤	接続句	ファイラー
1			1											
2													1	
3								1						1
4	1			1	1			1						
5	2		2				1	3		1				
6	2	1	1											
7	7		2	3							3			
8	2	1		6	1			3		1	1		1	
9	4	1	2		3	2		1	1	2	1			
10	4	1		3	1			1	1	2	2		2	
11-13	16	3	3	10	1	1		12		1	5		2	1
14-19	15	3	3	5	2			7	2	2	4		1	2
Total	53	10	14	28	9	3	0	32	4	9	16	0	1	4

ตารางที่ 6 ตำแหน่งของคำช่วย「ネ」 ตามลำดับการรับรู้ของผู้เรียนชาวไทยในการเรียกความสนใจในปริศนา 「S03F0731」

順位	述語句	主語句	補語句	主題句	連用句①	連用句②	連用句	引用句	連用句①	連用句②	連用句③	連用句④	連用句⑤	接続句	ファイラー	Error
1				1												
2	1															
3	1															
4	1															
5	2		1						1					1		
6				1											1	
7				2												
8									1							
9	5	1					1									
10																
11-13	5	2	1	1	1		1		3		2			1		1
14-24	13	1	4	3	3	1		2	5	4	5		3		2	
Total	28	4	6	8	4	1	2	2	10	4	8	0	0	4	3	1

5. ปัญหาทางการรับรู้ : ผลการเปรียบเทียบกับ การรับรู้ของผู้เรียนชาวไทย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจผู้เรียนชาวไทยเกี่ยวกับการรับรู้คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจ ผู้เรียนชาวไทยที่ให้ความร่วมมือ มีจำนวน 15 คน เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ภาษาญี่ปุ่นเทียบเท่าสอบวัดระดับ ระดับ 1 ผู้เรียนชาวไทย 8 คนเคยพำนักที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 1 ปี ได้ผลการสำรวจดังตารางที่ 5 และ ตารางที่ 6 โดยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนชาวไทยให้ความสำคัญกับคำช่วย「ネ」ตำแหน่งท้ายประโยค (述語句) ตำแหน่งหัวเรื่อง (主題句) และตำแหน่งอนุประโยค4. (連用節④) ⁽⁵⁾น้อยกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่น
2. ผู้เรียนชาวไทยให้ความสำคัญกับคำช่วย「ネ」ตำแหน่งคำเติม (フィラー) ตำแหน่งคำประกอบ (補語句) มากกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่น
3. ผู้เรียนชาวไทยให้ความสำคัญกับคำช่วย「ネ」ตำแหน่งอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวใกล้เคียงกับผู้พูดชาวญี่ปุ่น

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนชาวไทยอาจมีวิธีหรือเกณฑ์ที่ใช้เรียกความสนใจแตกต่างจากผู้พูดชาวญี่ปุ่น จึงมีเกณฑ์การรับรู้ที่ต่างกัน เช่น เชื่อว่า คำช่วย「ネ」ตำแหน่งคำเติม (フィラー) จะช่วยเรียกความสนใจได้มากกว่ากรณีเกิดร่วมกับคำช่วยสันธานแสดงเงื่อนไข

นอกจากนี้ จากการที่ผู้เรียนชาวไทยจัดระดับการรับรู้ของคำช่วยในตำแหน่ง「連体句」ตัวอย่างหนึ่งไว้ที่อันดับที่ 5 ทั้งที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นถือว่าการเรียกความสนใจน้อย

- (8) ちょっとあれ、で、かなっていう感じはするんですけども、まー、埼玉県のですね₄₃、<0.36>
右下の端っこの方にですね₄₃、あるんですけども、 (S03M0141 : 217-221)

ในตัวอย่าง (8) ผู้พูดชาวญี่ปุ่นเข้าใจว่า「ですね」ใช้เรียกความสนใจเพื่อถ่วงเวลาเนื่องจาก「埼玉県の」เป็นส่วนขยายซึ่งต้องตามด้วยนาม แม้ว่าจะมีการหยุด (ポーズ) 0.36 วินาทีก็ตาม แต่ผู้เรียนชาวไทยอาจจะไม่เข้าใจความสัมพันธ์นี้ในขณะที่ฟัง จึงมีผู้รับรู้การเรียกความสนใจมาก ดังนั้น ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น นอกจากการเรียงประโยคตามไวยากรณ์มาตรฐานแล้ว ควรมีการสอนรูปแบบการเรียงประโยคในบทสนทนาจริงเพิ่มเติมด้วย

6. บทสรุป

จากการศึกษาคำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจในภาษาญี่ปุ่น โดยการแบ่งประเภทคำช่วย「ネ」ตามมูลเหตุเป็น 4 ประเภท และเปรียบเทียบกับผลการสำรวจการรับรู้การเรียกความสนใจของผู้พูดชาวญี่ปุ่น ทำให้เราสามารถทราบได้ว่า คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์ (完結情報注視要求) ซึ่งปรากฏอยู่ท้ายประโยคจะมีระดับการเรียกความสนใจมากที่สุด รองลงมาคือ คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจองค์ประกอบเรื่อง (素材注視要求) คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจการดำเนินเรื่อง (展開注視要求) คำช่วย「ネ」หน้าที่เรียกความสนใจเพื่อถ่วงเวลา (時間保持注視要求) โดยหน้าที่ทั้ง 4 นี้ มีการใช้ในตำแหน่งที่ต่างกัน และเมื่อลองเปรียบเทียบกับ การรับรู้ของผู้เรียนชาวไทย พบว่าผู้เรียนชาวไทยมีเกณฑ์ในการรับรู้แตกต่างจากผู้พูดชาวญี่ปุ่น โดยอาจไม่ได้สนใจตำแหน่งคำช่วย「ネ」 ดังนั้น ในการเรียนการสอนควรมีการนำความรู้ส่วนนี้อธิบายเสริมในบทเรียนเพื่อให้การสนทนากับผู้พูดชาวญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เชิงอรรถ

- (1) 「文節」 เป็นหน่วยทางเสียงใช้แบ่งหน่วยในประโยค หากเป็นคำนามจะประกอบด้วยคำและคำช่วยประกอบเป็นอนุพากย์คำนาม หากเป็นคำประเภทอื่นจะประกอบด้วยคำประเภคนั้นประเภทเดียว เช่น อนุพากย์คำวิเศษณ์ อนุพากย์คำสันธาน อนุพากย์คำคุณศัพท์
- (2) หมายถึง 「文節」 เช่นเดียวกับ “อนุพากย์คำ” ที่ใช้ในบทความนี้
- (3) เลขที่กำกับหลังคำช่วย 「ネ」 คือเลขแบบทำนองเสียงซึ่งกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อที่ 4.2 ในที่นี้ ทำนองเสียง44 คือ ทำนองเสียงเทียบเท่าเสียงตรีในภาษาไทย คือ “เนะ” หรือ “เน้”
- (4) คำช่วยสันธานเป็นคำช่วยที่เชื่อมอนุประโยคกับอนุประโยคที่ตามมา มีความสัมพันธ์กันแบบประโยคความเรียง คำช่วยสันธานที่ตามด้วยคำช่วย 「ネ」หน้าที่เรียกให้สนใจข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์ มีลักษณะพิเศษคือ สามารถย่ออนุประโยคที่ตามหลังมา ทำให้ปรากฏรูปเหมือนประโยคปกติได้ และอนุประโยคที่ตามด้วยคำช่วยสันธานเหล่านี้ ถูกจัดอยู่ในประเภท C ในการแยกประเภทอนุประโยคของ 南 (1993)
- (5) จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้เรียนชาวไทยไม่ทราบว่าอนุประโยค4 ที่มีคำช่วยสันธานแสดงเงื่อนไข ในภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้เป็นคำยกหัวเรื่องด้วย จึงไม่รู้ลึกลงว่าคำช่วยที่ปรากฏในตำแหน่งนี้มีระดับการเรียกความสนใจมาก

บรรณานุกรม

- 伊豆原英子 (1992) 『『ね』のコミュニケーション機能』『日本語研究と日本語教育』、名古屋大学出版会、pp.159-172
- アサダーユット・チューシー (2008a) 「タイ人学習者のための間投助詞『ネ』の指導方法—機能と出現位置を中心に—」『タイ国日本研究国際シンポジウム 2007 報告書』、Chulalongkorn University 、pp.237-256
- (2008b) 「独話における助詞『ネ』の伝達機能」日本語文法学会編『日本語文法』8-2、くろしお出版、pp.156-172
- (2009) 「タイの日本語教育における助詞『ネ』の伝達機能の指導上の問題点」『早稲田日本語教育学』4、早稲田大学大学院日本語教育研究科、pp.57-69
- 野田春美 (2002) 「終助詞の機能」宮崎和人他編『モダリティ』、くろしお出版、pp.261-288
- 南不二男 (1993) 『現代日本語文法の輪郭』、大修館書店
- อักษรายุทธ ชูศรี. (2003) การศึกษา ‘คำช่วยทิ้งช่วง’ ในภาษาญี่ปุ่น. วารสารมูลนิธิญี่ปุ่นกรุงเทพฯ ฉบับที่ 6. กรุงเทพฯ : เจแปนฟาวน์เดชัน กรุงเทพฯ, 69-78.

